Eduskunta
Maa- ja metsätalousvaliokunta

MmV@eduskunta.fi

ASIA: HE/166/2026, Hallituksen esitys eduskunnalle saaristolaiksi

Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC r.f. kiittää mahdollisuudesta antaa asiantuntijalausunto hallituksen esityksestä HE 166/2026 vp eduskunnalle saaristolaiksi.

Yleisiä huomioita lakiesityksestä

SLC tukee lämpimästi jo 45 vuotta vanhan saaristolain uudistamista ja nykyaikaistamista. Voimassa oleva laki ei enää vastaa nykyistä toimintaympäristöä ja todellisuutta. On myönteistä, että lakiesityksessä korostetaan saariston elinvoimaisuutta, asumismahdollisuuksia sekä luonto- ja kulttuuriarvojen huomioon ottamista.

SLC pitää erityisen myönteisenä sitä, että lakiesityksessä lähdetään siitä, että saariston erityisolosuhteet on otettava huomioon päätöksenteossa, että kausiasuminen otetaan huomioon, että elinkeinoelämän roolia vahvistetaan sekä että saavutettavuudelle ja palveluille annetaan keskeinen merkitys. Samalla SLC haluaa korostaa, että lakiesitys on suhteellisen yleisluonteinen ja että sen vaikutus riippuu suuresti käytännön soveltamisesta sekä siitä, mitä resursseja osoitetaan lakiesityksen tavoitteiden toteuttamiseen.

Näkemyksiä lain tarkoituksesta ja yleisistä säännöksistä

SLC tukee lain tavoitetta vahvistaa saaristojen elinvoimaisuutta ja mahdollistaa asumista saaristossa. On tärkeää, että elinvoimakäsite konkretisoidaan soveltamisessa siten, että se kattaa toimivan elinkeinotoiminnan, palvelujen saatavuuden sekä riittävän infrastruktuurin. SLC korostaa, että maatalous ja metsätalous tulisi tunnustaa keskeiseksi osaksi tätä elinvoimaa, mukaan lukien niiden rooli toimeentuloturvassa ja saaristokulttuurimaiseman ylläpitäjinä.

SLC tukee lakiesityksessä esitettyä saaristoalueiden määritelmää. Haluamme korostaa, että on tärkeää, ettei määritelmä perustu pelkästään maantieteellisiin kriteereihin, vaan että siinä otetaan huomioon myös todelliset toimintaedellytykset, saavutettavuus sekä kustannus- ja etäisyystekijät.

Palvelut ja saatavuus ovat tärkeitä kulmakiviä

SLC katsoo, että on tärkeää, että kunnat ja hyvinvointialueet velvoitetaan ottamaan huomioon saaristojen erityispiirteet palvelujen järjestämisessä. Mielestämme lakiesityksen sanamuoto tässä osassa on hyvä.

Korostamme kuitenkin, että on ratkaisevan tärkeää, ettei palveluja taata pelkästään muodollisesti, vaan että ne ovat myös käytännössä saatavilla, että liikenneyhteydet ja palvelut nähdään kokonaisuutena sekä että ratkaisut mukautetaan paikallisiin olosuhteisiin. Lakiesitys muodostaa hyvän perustan, mutta SLC haluaa korostaa, että uuden saaristolain täytäntöönpano ja sen vaikutusten seuranta ovat äärimmäisen tärkeitä.

Saavutettavuus on saaristossa sekä asumisen että elinkeinotoiminnan perusedellytys

SLC korostaa, että toimiva ja mahdollisimman kattava lauttaliikenne on perusedellytys pysyvälle asutukselle, elinkeinotoiminnalle sekä palvelujen saatavuudelle saaristossa.

On myönteistä, että lakiesityksessä korostetaan elinkeinoelämän tarpeiden huomioon ottamista, kausiasumisen sisällyttämistä sekä valmiusnäkökulman vahvistamisen tarvetta. SLC korostaa, että erityistä huomiota tulisi kiinnittää tavarankuljetuksiin ja logistiikkaan, elinkeinoelämän kuljetustarpeisiin sekä pitkäaikaiseen ja ennustettavaan rahoitukseen. SLC pitää myönteisenä sitä, että saaristo-olosuhteet katsotaan tekijäksi, joka lisää elinkeinotoiminnan tukitarvetta. Tämä on erityisen tärkeää maataloudelle ja metsätaloudelle sekä saariston pienyrityksille, joilla on usein korkeammat kustannukset, rajoitettu saavutettavuus ja riippuvuus toimivista kuljetuksista.

Maa- metsätalous ovat keskeisiä tekijöitä saariston elinvoimaisuudelle

SLC korostaa, että maa- ja metsätaloudella on ratkaiseva merkitys saaristojen elinvoimaisuudelle. Maa- ja metsätalous edistävät maisemanhoitoa ja luonnon monimuotoisuutta, luovat paikallista työllisyyttä ja tuotantoa sekä muodostavat tärkeän osan kansallista valmiutta.

Niiden säilymisen varmistamiseksi tarvitaan riittävää ja kohdennettua tukea, toimivaa logistiikkaa sekä maankäytön suunnittelua, joka mahdollistaa aktiivisen tuotannon. SLC katsoo, että tämä tulisi konkretisoida kohdennetuilla tukitoimenpiteillä, paremmalla koordinoinnilla maatalouspolitiikan kanssa sekä tunnustamalla näiden elinkeinojen rooli elintarviketurvassa.

SLC tukee lakiesityksen tavoitetta suojella luonto- ja kulttuuriympäristöjä. Siksi on tärkeää, että maatalouden ja metsätalouden rooli kulttuurimaiseman ylläpitämisessä tunnustetaan ja että tuet mahdollistavat näiden alueiden aktiivisen käytön ja hoidon. Samalla haluamme korostaa, että maankäytön suunnittelussa ei rajoiteta tarpeettomasti elinkeinotoimintaa saaristoalueilla.

Joitakin yleisiä näkemyksiä

SLC pitää myönteisenä sitä, että kausiasuminen sisällytetään lainsäädäntöön. Kausiasuminen vahvistaa paikallista taloutta, lisää palvelujen kysyntää ja parantaa elinkeinotoiminnan edellytyksiä, minkä vuoksi on tärkeää, että se sisältyy lakiesitykseen. Samalla haluamme korostaa, että pysyvää asettumista on jatkossakin pidettävä ensisijaisena.

SLC kannattaa saariston tilanne- ja kehityskatsauksen laatimista. On tärkeää, että seuranta perustuu sekä määrälliseen että laadulliseen tietoon ja että paikalliset toimijat ja elinkeinot otetaan mukaan prosessiin.

SLC arvioi, että lakiesityksellä voi olla myönteisiä vaikutuksia elinvoimaisuuteen, elinkeinoelämään sekä alueelliseen kehitykseen. Samalla haluamme korostaa, että lakiesityksellä tavoiteltu ja luotava myönteinen vaikutus riippuu siitä, että rahoitusta on riittävästi, että käytännön soveltaminen onnistuu sekä että valtio, kunnat ja viranomaiset ottavat päätöksenteossaan johdonmukaisesti huomioon saariston erityisolosuhteet.

SVENSKA LANTBRUKSPRODUCENTERNAS CENTRALFÖRBUND SLC R.F.

Thomas Blomqvist
toiminnanjohtaja